

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ
МИНИСТРЛІГІ

Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан
аграрлық- техникалық университеті

«Есеп және қаржы» кафедрасы

5В050900 – «Қаржы» мамандығының студенттеріне арналған
«Коммерциялық банктегі қаржылай талдау» пәнінен БАӨЖ орындау
бойынша әдістемелік нұсқау

Орал 2015

ББК 65.26
Қ 41

Құрастырғандар: Абдулова Т.Г., аға оқытушы,
Абдешова А.Ш., аға оқытушы

Сын-пікір беруші: Казамбаева А.М., экон. ғыл. канд., доцент

5B050900 – «Қаржы» мамандығының студенттеріне арналған
«Коммерциялық банктегі қаржылай талдау» пәнінен БАӨЖ орындау
бойынша әдістемелік нұсқау

«Есеп және қаржы» кафедрасының отырысында талқыланды
«26» наурыз 2015 жылы, № 8 хаттамасында тіркелген.

Экономика және бизнес факультетінің оқу әдістемелік бюросымен
ұсынылды «27» наурыз 2015 жылы, № 8 хаттамасында тіркелген.

Университеттің оқу әдістемелік кеңесімен мақұлданды «30» наурыз
2015 жылы, № 5 хаттамасында тіркелген.

«Коммерциялық банктегі қаржылай талдау» пәні бойынша
әдістемелік нұсқау өзіндік жұмысты орындау бойынша тапсырмалар мен
түсініктемелерді қарастырады. Әдістемелік нұсқау 5B050900 – «Қаржы»
мамандығының студенттеріне арналған.

**© РМК «Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-
техникалық университеті», 2015**

Мазмұны

Кіріспе.....	4
Тақырып 1. «Коммерциялық банктегі қаржылай талдау» пәні, құрылымы және курстың міндеттері.....	5
Тақырып 2. Банктік қызметті экономикалық талдаудың негізділігі және ұйымдастырылуы	7
Тақырып 3. Коммерциялық банк қызметін талдаудың ақпараттық базасы, түрлері және әдістері	10
Тақырып 4. Коммерциялық банктік балансы – оның қаржылық жағдайын талдау үшін негізгі құжат	13
Тақырып 5. Банктің меншікті және тартылған қаражаттарының жағдайын талдау	17
Тақырып 6. Коммерциялық банктің активтік операцияларын талдау	19
Тақырып 7. Коммерциялық банктің өтімділігін талдау.....	26
Тақырып 8. Банк қызметіндегі экономикалық нормативтердің орындалуын талдау	29
Тақырып 9. Банктің тәуекелдерін талдау	32
Тақырып 10. Коммерциялық банк қызметінің қаржылық нәтижесіне талдау	34
Ұсынылған әдебиеттен тізімі.....	39
Қосымшалар.....	41

Кіріспе

«Коммерциялық банктегі қаржылай талдау» пәні банктік қызметтің спецификасын ескере оның экономикалық талдауының ұйымдастырылуын зерттеу мақсатында ұсынылады. Курсты оқыту коммерциялық банктің активтік және пассивтік операцияларында талдау әдістерінің негізгі аспектілерін терең оқытуды қамтамасыз етеді, сонымен қатар банк қызметін басқаруды ақпараттық қамтамасыз ету ретінде бухгалтерлік есептің қадағалу мүмкіншіліктерін меңгертеді.

«Коммерциялық банктегі қаржылай талдау» курсының мақсаты банк қызметі, банктің негізгі операциялары, коммерциялық банктік активтері мен пассивтерінің құрамы, банктік тәуекелдер, табыстар мен өтімділікті басқару, банктің қаржылық жағдайын талдау және банк қызметінің тиімділігін жоғарлату бағыттары туралы түсініктер қалыптастыру болып табылады.

Семинар сабағында қарастырылатын сұрақтардың тізімі тақырыптың мазмұнын толық аша алмайды, сондықтан студенттер әрі қарай өз білімдерін тереңдету және кеңейту үшін өзбетінше жұмыстану қажет. Бұл білімалушының өзіндік жұмыс процесінде көрінеді, сондықтан тақырыптың мазмұнын толық ашатындай қосымша сұрақтар, есептер, жаттығулар және т.б. тапсырмалар БАӨЖ –ге жіберіледі. БАӨЖ ге ұсынылған тапсырмалар практикалық сабақта алынған білімдерін тереңдетуге және нығайтуға мүмкіндік береді. БАӨЖ кезінде студент семинарлық сабаққа дайындалу кезінде туындаған сұрақтарын оқытушымен бірге талқылауға болады. БАӨЖ тапсырмаларын орындау барлық студенттер үшін міндетті болып саналады. БАӨЖ сабағына студенттер тақырыпқа байланысты оқулықтарды, оқу әдістемелік құралдарды және басқа да материалдарды өзімен бірге алып келу керек.

БАӨЖ тапсырмаларын орындау студенттерге семинарлық сабақтарға және дәрістерге жақсы дайындалуға көмек береді. БАӨЖ кезінде студенттер негізгі және қосымша әдебиеттермен танысады, қажетті статистикалық және практикалық материалдар жинақтайды.

БАӨЖ өткізу түрлері: кеңес беру, өзіндіктен есептер шығару, бақылау сұрақтар, реферат қорғау, презентациялар дайындау.

Тақырып 1. «Коммерциялық банктегі қаржылай талдау» пәні, құрылымы және курстың міндеттері

Негізгі түсініктер

Қаржылық талдаудың әдістемелік негіздері. Қаржылық талдаудың әдістері. Қаржыны басқаруда қаржылық талдаудың орны мен ролі. Несиелік ұйымдарды басқаруда қаржылық талдаудың орны мен ролі. Несиелік ұйымдардағы қаржылық талдаудың құрылымы.

Тапсырма 1. Берілген сұрақтарға толық мазмұнын ашатындай ауызша жауап беру қажет.

1. Банкте қаржылық талдаудың ұйымдастырылуы
2. Пассивтерді басқару стратегиясы
3. Активтерді басқару стратегиясы

Мақсаты: қаржылық талдау мәнін және банктің активтері мен пассивтерін басқару тәсілдерін толық меңгеру қажет.

Әдістемелік нұсқау: Ауызша сұрақтарға дайындалу кезінде бұл жұмысты нақты қандай бағыттарда қарастыру үшін көп әдебиеттер көлемімен жұмыс жасау қажет. Активтер мен пассивтерді басқару стратегиясын қарастырған кезде банктің қаржылық жағдайын оның нақты мерзімде жетілдіру тәсілдерін анықтауын ұсынылады.

Сұрақтың толық мағынасын ашу үшін банктің қаржылық жағдайы бұл оның сыртқы ортағындағы экономикалық қызметінің жалпы сипаты екеніне назар аудару ұсынылады. Бұл банктің бәсекеқабілеттілігін, іскерлік қарым қатынаста оның потенциалын анықтайды, банктің өзінің және оның серіктестіктерінің экономикалық қызығушылықтары қандай дәрежеде кепілдендірілгені бойынша баға береді.

Тапсырма 2. Тест сұрақтары

Мақсаты: теориялық білімдерін нығайту

Әдістемелік нұсқау: төменде берілген сұрақтарға бір дұрыс жауап беру

1. Талдау бағыты бойынша қаржылық талдау қандай түрлерге бөлінеді.

- 1) ішкі және сыртқы қаржылық талдау;
- 2) ретроспективті және перспективті қаржылық талдау;
- 3) экспресс-талдау және тәптіштеп толық түрінде қаржылық талдау.

2. Қай көрсетілген анықтамалар коммерциялық банк қызметінің талдау пәнінің сипаттайды.

- 1) банк қызметінің талдау пәні болып коммерциялық банктің жалпы қызметі табылады, оның құрамдас бөліктері, банк өнімі мен нарығының даму жағдайы мен динамикасы;

2) банк қызметінің талдау пәні болып банктің инвестициялық қызметі табылады, инвестициялық банктік капиталдың және нарықтың даму жағдайы мен динамикасы;

3) банк қызметінің талдау пәні болып коммерциялық банктің дәстүрлі емес банктік қызметтер нарығындағы қызметі табылады (лизинг, факторинг, траст операциялары) және олардың құрамдас бөліктері.

3. Қаржылық талдаудың мәні мынаған саяды...

1) қаржылық жағдай мен қаржылық нәтижелерді талдауға қана емес, соныме қатар банк қызметінің болжамдауына

2) Персонал динамикасының талдауына

3) Банк қызметінің болжамдауына және жоспарлауына

4. Қаржылық талдаудың объектілерін атап беріңіз

1) Активтерді, өтімділікті, табыстылықты, коммерциялық тәуекелдерді, валюталық операцияларды талдау және т.б.

2) Персоналды қолдануды, негізгі қаражаттаржы талдау

3) Төлем міндеттерін орындауын талдау

5. Қаржыны басқару процесі мағынасына қарай қандай бөлшектерге бөлуге болады.

1) – Банк қызметінің қаржылай талдау

-Қаржылық талдау кезінде қаржылық шешімдерді қабылдау және жүзеге асыру

2) - Банк қызметінің қаржылай талдау

- Төлем міндеттерін орындауын талдау

3) -Қаржылық менеджмент

- Қаржылық талдау кезінде қаржылық шешімдерді қабылдау және жүзеге асыру

6. Қажетті шешімдер қабылдау үшін қаржылық талдаудың нәтижелері қандай ақпарат береді

1) сандық

2) сапалық

3) тек орташа

7. Ақпаратты қолдану және өндеуіне қарай қаржылық талдауды жоспарлау кезінде талдауына байланысты міндеттер қандай түрлерге бөлінеді.

1) ақпараттық және есептік

2) қаржылық және есептік

3) ақшалай және қаржылық

8. Жүйелі талдау тәсілі бұл

1) объектіні зерттеу үшін біртұтастай (жүйелік) әдісті қолдануды рұқсат ететін, ал оның құрастырушы элементтері зерттеу объектінің ішкі компоненттері ретінде және олардың арасындағы қатынасты сипаттайтын ғылыми зерттеу мен шаруашылық өмірді меңгеру әдісі .

2) объектіні зерттеу үшін біртұтастай (жүйелік) әдісті қолдануды рұқсат ететін, ал оның құрастырушы элементтері зерттеу объектінің ішкі компоненттері ретінде сипатталатын ғылыми зерттеу мен шаруашылық өмірді меңгеру әдісі.

3) қаржылық есептіліктердің мәліметтері бойынша ең бастысы баланс есептілігі мен кіріс және шығыс есептіліктері негізінде анықталатын қатысты көрсеткіштер болып ұсынылады.

9. Салыстырмалы әдістің мәні

1) Есеп беру көрсеткіштерінің банктік талдау ішінде берілген көрсеткіштерін басқа банк көрсеткіштерімен салыстыруды қолданылады

2) Есеп беру көрсеткіштерін банктік талдау ішінде берілген көрсеткіштерін талдау

3) қаржылық есептіліктердің мәліметтері бойынша ең бастысы баланс есептілігі мен кіріс және шығыс есептіліктері негізінде анықталатын қатысты көрсеткіштер болып ұсынылады.

10. Коэффициент әдісі бұл

1) қаржылық есептіліктердің мәліметтері бойынша ең бастысы баланс есептілігі мен кіріс және шығыс есептіліктері негізінде анықталатын қатысты көрсеткіштер болып ұсынылады.

2) объектіні зерттеу үшін біртұтастай (жүйелік) әдісті қолдануды рұқсат ететін, ал оның құрастырушы элементтері зерттеу объектінің ішкі компоненттері ретінде және олардың арасындағы қатынасты сипаттайтын ғылыми зерттеу мен шаруашылық өмірді меңгеру әдісі.

3) объектіні зерттеу үшін біртұтастай (жүйелік) әдісті қолдануды рұқсат ететін, ал оның құрастырушы элементтері зерттеу объектінің ішкі компоненттері ретінде сипатталатын ғылыми зерттеу мен шаруашылық өмірді меңгеру әдісі.

Тақырып 2. Банктік қызметті экономикалық талдаудың негізділігі және ұйымдастырылуы

Негізгі түсініктер

Экономикалық талдаудың объектісі және субъектісі. Экономикалық талдаудың түрлері және оның коммерциялық мекемелерді басқарудағы рөлі. Экономикалық талдаудың әдістері. Экономикалық талдаудың кешенді жүйесі және банктік бизнестің тиімділік бағасы.

Тапсырма 1.

1. Экономикалық талдауды жүргізудің қажеттілігі
2. Банктік қызметті талдау бойынша терминдерге (глоссарийге) анықтама беру: банктік қызметті талдау, сыртқы экономикалық талдау, ішкі экономикалық талдау, кешенді экономикалық талдау, экономикалық талдаудың әдісі, оперативтік экономикалық талдау, коммерциялық банктік қызметті талдау пәні, экономикалық талдау пәні, қаржылық талдау, экономикалық талдау.

Мақсаты: банкте экономикалық талдауды жүргізудің қажеттілігі нені көрсететінін және оның нәтижесінің мәнін анықтау. Жаңа терминологиялық сөздіктермен танысу.

Әдістемелік нұсқау: бірінші сұрақ бойынша конспект дайындау қажет. Конспектіге дайындалу кезінде экономикалық талдаудың негізгі мақсатына және экономикалық талдаудың түрлері бойынша жеке тапсырмалар немен аяқталатынына назар аудару қажет. Экономикалық талдаудың сыныптамасының айрықша оңтайлы түрлерінің негізгі белгілерін атап өту.

Глоссарий жазғанда терминдерге толық сипаттайтындай нақты анықтама беріңіз. Түсініктеме беру кезінде сіз терминнің мәнін көрсететін статистикалық мәліметтерді, мысалдарды қолдануыңызға болады. Глоссарий құрастыру әр термин бойынша терең білімді талап етеді. Термин бойынша қаншалықты нақты сипаттама берсеңіз, соншалықты оны түсіну түсініктірек болады.

Тапсырма 2 .Тест сұрақтары

Мақсаты: теориялық білімдерін нығайту

Әдістемелік нұсқау: төменде берілген сұрақтардың ішінен бір дұрыс жауабын белгілеу.

1. Коммерциялық банктік қызметтің экономикалық талдауы нені білдіреді
  - 1) банк қызметінің қаржылық – экономикалық нәтижелерін үйренумен байланысты факторларды анықтаудағы, шаруашылық процестердің үдерісі мен үйлесімділігін және банктің дамуының бағыттарын дәлелдеудегі арнайы білімдер жүйесін білдіреді
  - 2) факторларды анықтауға және шешім қабылдауға байланысты кәсіпорынның шаруашылық қызметін үйренудегі арнайы білімдер жүйесін білдіреді
  - 3) банктік – корреспондеттік қызметтің қаржылық нәтижелерімен байланысты факторларды анықтауда және дамудың үйлесімділігіндегі арнайы білімдер жүйесін білдіреді

2. Өзінің қызметі барысында экономикалық талдауды жүргізуде коммерциялық банктің мақсаты нені білдіреді

1) пайданы жоғарлату мақсатында активтік және пассивтік операциялар құрылымын оңтайландыруға ұмтылу

2) бюджет алдындағы банк міндеттемесінің орындалуына қаржылық бақылау жүргізу

3) банк есебі мен есеп – қисабының анықтылығына тексеру жүргізу, сонымен қатар олардың қызметінің нәтижесі туралы растау немесе теріске шығару

3. Банктің қызметіне экономикалық талдау жүргізу кезінде мемлекеттік салық қызметінің мақсаты нені білдіреді

1) бюджет алдындағы банк міндеттемелерінің орындалуына байланысты қаржылық бақылауды жүзеге асыру

2) банк есебі мен есеп – қисабының анықтылығына тексеру жүргізу, сонымен қатар олардың қызметінің нәтижесі туралы растау немесе теріске шығару

3) банктің қаржылық жағдайының тұрақтылығын, оның сенімділігін, даму перспективаларын, олармен әрі қарай жұмыс жасаудағы мақсаттылықты анықтайды

4. Банк қызметіне экономикалық талдау жүргізу кезінде аудиторлардың мақсаты немен тұжырымдалады

1) банк есебі мен есеп – қисабының анықтылығына тексеру жүргізу, сонымен қатар олардың қызметінің нәтижесі туралы растау немесе теріске шығару

2) банктің қаржылық жағдайының тұрақтылығын, оның сенімділігін, даму перспективаларын, олармен әрі қарай жұмыс жасаудағы мақсаттылықты анықтайды

3) пайданы жоғарлату мақсатында активтік және пассивтік операциялар құрылымын оңтайландыруға ұмтылу

5. Банк қызметіне экономикалық талдау жүргізу кезінде банктік клиенттер мен корреспонденттердің мақсаты нені білдіреді

1) банктің қаржылық жағдайының тұрақтылығын, оның сенімділігін, даму перспективаларын, олармен әрі қарай жұмыс жасаудағы мақсаттылықты анықтайды

2) бюджет алдындағы банк міндеттемелерінің орындалуына байланысты қаржылық бақылауды жүзеге асыру

3) банк есебі мен есеп – қисабының анықтылығына тексеру жүргізу, сонымен қатар олардың қызметінің нәтижесі туралы растау немесе теріске шығару

6. Алдағы кезеңде күтілетін нәтижелерді жоспарлау үшін және ақша – несие саясатының әрі қарай даму бағыттарын анықтау үшін қандай талдау қолданылады

- 1) Перспективалық
- 2) Оперативтік
- 3) Қорытынды

7. Банктің ағымдағы жұмысын атқару кезінде өтімділік нормативін сақтауды бағалау үшін және басқа да көрсеткіштер мен тез шешім қабылдау үшін, олардың орындалуы, сонымен қатар қажетті табыс алуы қандай әдісте көрінеді

- 1) Оперативтік
- 2) Құндылық
- 3) Перспективалық

8. Банктердің қандай да бір операцияларын жүргізудің мүмкіндіктерін анықтау үшін шоттық жағдайын бағалауда қандай әдіс қолданылады

- 1) Алдын – ала
- 2) Перспективалық
- 3) Оперативтік

9. Коммерциялық банктік қызметтің тиімділігін анықтау үшін зерттеу және табыстарды жоғарлату резервтерін айқындау кезеңдерінде қандай әдіс қолданылады

- 1) Қорытынды
- 2) Құндылық
- 3) Тоқсандық

10. Тиімсіздікті болдырмау және қажетті операцияларды орындаудағы неғұрлым прогрессивті әдістерді іздеу жолдары арқылы банктік операциялардың табыстылығын жоғарлату мүмкіндіктері қандай талдаудың нәтижесінде анықталады

- 1) Функционалдық
- 2) Құрылымдық
- 3) Операциялық-құндылық

Тақырып 3. Коммерциялық банк қызметін талдаудың ақпараттық базасы, түрлері және әдістері

Негізгі түсініктер

Ақпарат жүйесі. Ішкі және сыртқы ақпарат. Ақпараттық-аналитикалық мәліметтер. Қаржылық басқарудың ақпараттық жүйесі

коммерциялық банкті қаржылай талдаудың ақпараттық базасысының негізгі бір бөлігі.

Тапсырма 1.

1. Банктің қаржылық -аналитикалық қызметі
2. Банктің ақпараттық- аналитикалық кеңістігі
2. Ішкі қаржылық талдау
3. Сыртқы қаржылық талдау

Мақсаты: банктегі аналитикалық жұмыстың мәнін, мазмұнын, сонымен қатар негізгі бағыттарын, аналитикалық процесінің кезеңдерін, және қаржылай талдауды жүргізуге қажетті ақпарат көздерін толық меңгеру қажет.

Әдістемелік нұсқау: ауызша сұрақтарға дайынлған кезде банктің аналитикалық жұмысының мақсатына, оған әсер ететін факторларға, сонымен қатар банктің ақпараттық- аналитикалық қызметінің құрылымына назар аударуға ұсыныс қойылады. Банктің ақпараттық- аналитикалық кеңістігін қарастырған кезде орталықтан сыртқа тебуші және ішке беттеген ақпарат ағыны нені білідретінің қарастыру, ақпаратты ұсынудың сатылы тізбегін көрсету қажет. Ішкі және сыртқы қаржылық талдаудың мақсаттарын анықтау.

Тапсырма 2.

Коммерциялық банктегі қаржылай талдауды жүргізу үшін негізгі ішкі және сыртқы ақпарат көздерінің схемасын құру.

Мақсаты: ішкі және сыртқы ақпарат көздерінің қарастыру

Әдістемелік нұсқау: банк қызметін талдау кезінде қолданылатын ішкі және сыртқы ақпарат көздерінің құрылымын схема түрінде көрсету. Ұсынылған схема бойынша ауызша түрде түсініктеме беру.

Тапсырма 3 .Тест сұрақтары

Мақсаты: теориялық білімдерін нығайту

Әдістемелік нұсқау: төменде берілген сұрақтардың ішінен бір дұрыс жауабын белгілеу.

1. Банктің ақпараттық –аналитикалық ауқымды жазықтығы
  - 1) Белгілі бір ұйымдастырудың ақпараттық ағым орталығындағы және бір орта қатысты өзіндік «эпицентр» банкінің қаржылық айналымының орталық қызметі
  - 2) Белгілі бір ұйымның қабылдауы және тәсілдерін талдауы
  - 3) Банктің ішкі орталық ақпараттары
2. Банктің қаржылық-аналитикалық қызметінің негізгі функциясы

1) Банк бөлімшелері ішкі орта ақпараттарын қабылдайды, жүйелейді, өндейді, талдайды және тұтынушыға график, схема есебі ретінде беріледі

2) Ішкі ортадан банк ақпаратты өңдеп басшылыққа береді

3) Әр түрлі бөлімдердің іс әрекетін, қызметін, ішкі қолданылуын қарастырады

3. Банктің ақпараттық аналитикалық кеңістігіне қандай талап қойылады?

1) Нақты талдау, нақты болжау, есеп жүйесін жасау, аналитикалық құрал-сайман иелену, болжау жұмыстарының функциясын орындау, кіріс түсіру негізінде барлық бөлімдердің қатынасуы

2) Депозиттік салымдардың өз уақытымен толық төленуі, банк ісін қадағалау

3) Аналитикалық есептік құралдармен иелену

4. «Терек» ақпараттың аналитикалық деңгейінің негізгідерін атаныз

1) Тамыр жүйесі, ұшар басы, түбіртек

2) Түбіртек, бұтақтар, жапрақтар

3) Шырша, емен, қайың

5. Ақпараттың аналитикалық «Теректің» басында не болады?

1) Әрдайым ақпараттық тамыр жүйесінен «түбіртек» ақпараты жазылып синтезделеді

2) Ақпарат жазылуы (on line режимі)

3) Әр күндік нәтиже бойынша ақпарат

6. Ақпараттың аналитикалық «теректің» негізгі құрылысы?

1) Ақпараттық ағыммен өтуі

2) Ақпараттың жылына бір рет түсуі

3) Операциондық күннің соңында ақпаратты өңдеу

7. Банкте ақпараттарды өңдеу үшін қандай арнайы бағдарлама қолданылады?

1) БЖА (Банк жүйесінің автоматизациялануы)

2) ЖҚТ (жобаның қаржылық талдауы)

3) Қаржылық банктік статистика

8. Міндеттер БЖА (банк жүйесінің автоматизациялануы) қандай бағдарламаларымен шешіледі?

1) Есеп операциясы, есеп жүйесін форматтау, талдау үшін ақпаратты өңдеу

2) Есеп жүйесін табу үшін

3) Қаржы құралдарының жарамдылығын табу, тексеру үшін

9. АРМ программасы банк мамандықтарына не үшін қажет?

- 1) Есептік ақпаратын жинау және сақтау үшін
- 2) Қаржы құралдарының жарамдылығын табу, тексеру үшін
- 3) Инвесторлар мен кредиторларды таңдау үшін

10. Басылымды есеп, жылдық бухгалтерлік есепке жата ма?

- 1) Жатпайды
- 2) Жатады
- 3) Жартылай жатады

Тақырып 4. Коммерциялық банктік балансы – оның қаржылық жағдайын талдау үшін негізгі құжат

Негізгі түсініктер

Банктің балансы-қаржылық талдаудың негізгі ақпарат көзі. Қаржылық есептің халықаралық стандарты. Банк балансының құрылу принциптері. Банк балансын талдаудың негізгі бағыттары.

Тапсырма1.

«А» банкі негізінде банктің біріктірілген және жиынтық балансын құрастыру. Банктің балансының құрылымына талдау жасау.

Мақсаты: Берілген тақырып бойынша студенттердің білімдерін нығайтуды және оны меңгеруді қамтамасыз ету.

Әдістемелік нұсқау: Біріктірілген және жиынтық балансты құру үшін екінші деңгейлі банктердің ішінен бір банктің қаржылық және жылдық есептілігін қолдану қажет. Қаржылық және жылдық есептерді банктердің сайтынан табуға болады.

Кесте 1 - Біріктірілген баланс

Баптар	сомасы	Баптар	сомасы
Касса және оған теңестірілген құралдар		Депозиттер, Соның ішінде:	
Бағалы қағаздардың портфелі		– Талап етілгенге дейінгі	
Несиелік портфель		– Жедел	
Банктің негізгі құралдары		Банктік займдар	
		Меншікті капитал	
Барлығы		Барлығы	

Кесте 2 - Жиынтық баланс

Статьялардың атаулары	Ескертүүлер	Есепті кезеңнің басында	Есепті кезеңнің аяғында
1	2	3	4
Активтер			
Қолма- қол ақша	1		
Тазартылған асыл металдар	2		
Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкінде орналастырылған корреспонденттік шоттар мен салымдар	3		
Басқа банкттерде оранластырылған корреспонденттік шоттар мен салымдар (мүмкін болатын шығындарға резервтік шегеріммен)	4		
Сауда үшін бағытталған бағалы қағаздар (мүмкін болатын шығындарға резервтік шегеріммен)	5		
Басқа банкттерге ұсынылған займдар мен қаржылық аренда (мүмкін болатын шығындарға резервтік шегеріммен)	6		
Клиенттерге ұсынылған займдар мен қаржылық аренда (мүмкін болатын шығындарға резервтік шегеріммен)	7		
Клиенттерге қойылатын басқа да талаптар (мүмкін болатын шығындарға резервтік шегеріммен)	8		
Мерзімі ұзартылған салықтық талаптар	9		
Басқа да бағалы қағаздар (мүмкін болатын шығындарға резервтік шегеріммен)	10		
Капиталды инвестициялау және бағынышты борыш	11		
Гудвилл	12		
Негізгі құралдар (амортизациялық шегеріммен)	13		
Материалдық емес активтер (амортизациялық шегеріммен)	14		
Басқалай активтер (мүмкін болатын шығындарға резервтік шегеріммен)	15		
Активтердің барлығы:	I		

2-ші кестенің жалғасы

Міндеттеме			
Банктің корреспонденттік шоттары мен салымдары	16		
Клиенттердің банктік шоттары мен салымдары	17		
Ұзақ мерзімге шығарылған бағалы қағаздар	18		
Банктердің алдындағы қарыздары	19		
Басқа да тартылған құралдар	20		
Бағынышты борыш	21		
Мерзімі ұзартылған салықтық міндеттемелер	22		
Салықтық міндеттеме	23		
Басқалай міндеттемелер	24		
Төлеуге арналған дивидендтер	25		
Міндеттемелердің барлығы:	II		
Меншікті капитал			
Жарғылық капитал	27		
Соның ішінде:			
– Жай акциялар	28		
– Артықшылықты акциялар	29		
Қосымша төленген капитал	30		
Алынған капитал	31		
Резервтік капитал	32		
Басқалай резервтер	33		
Бөлінбеген таза пайда (жабылмаған зиян)	34		
Барлық капитал:			
Азшылық үлес	35		
Міндеттемелер мен меншікті капиталдың барлығы:	III		

Тапсырма 2

- 1) Банк активтерінің сапасына талдау жасаңыз
- 2) Өтімді активтердің үлесін анықтап, оған баға беріңіз
- 3) Күмәнді және үмітсіз активтердің анықтау әдістері мен оларға қарсы провизия құру тәсілдерін түсіндіріңіз

Әдістемелік нұсқау:

ҚР ЕДБ-дің жылдық есебімен танысу қажет. Активтердің жіктелімі және оларды күмәнді және үмітсіз активтерге жатқыза отырып, оларғы қарсы провизия құру ержесімен танысу керек.

Тапсырма 3. Өзін - өзі тексеру сұрақтары

Мақсаты: теориялық білімдерін нығайту

Әдістемелік нұсқау: Берілген сұрақтардың негізгі түсінігін ашатындай және олардың негізділігін айқындайтындай ауызша жауап беру қажет.

1. Балансты оқудың негізгі әдістері қандай?
2. Коммерциялық банктің балансын құрастырудың принциптері мен сызбасы қандай?
3. Банк балансына қойылатын талаптар қандай?
4. Банк балансын талдаудың негізгі бағыттары қандай?
5. Балансты тазалау не үшін жүзеге асырылу қажет?

Тапсырма 4 .Тест сұрақтары

Мақсаты: теориялық білімдерін нығайту

Әдістемелік нұсқау: төменде берілген сұрақтардың ішінен бір дұрыс жауабын белгілеу.

1. Баланс есебінде актив пен пассив қалай орналасқан?
  - 1) Өтімділігінің кемуіне байланысты бірінші активтер,соңынан пассивтер
  - 2) Өтімділігінің өсуіне байланысты бірінші активтер,соңынан пассивтер
  - 3) Өтімділігінің өсуіне байланысты бірінші пассивтер,соңынан активтер
2. Банк балансы(статьялардын мазмұнына қарай байланысты) болады?
  - 1) Баланс-брутто, баланс-нетто, аналитикалық баланс
  - 2) Факторлық баланс
  - 3) Материалдық емес заттар балансы
3. Баланс неттонның баланс бруттодан айырмашылығы?
  - 1) Баланс бруттоның актив және пассив статьяларының реттеушілік, жинақтық, транзиттық шытының көлеміне қарай азаюы
  - 2) Баланс бруттоның актив және пассив статьяларының реттеуші жинақтық, транзиттық шытының көлеміне қарай өсуі
  - 3) Актив пен пассив сомасының транзит шотына қарай бөлінуі
4. Баланс бруттоның кемшілігі?
  - 1) Транзиттік, реттеушілік, жинақтық шотына қарай баланстың әрбір статьяларының көлемінің өсуі
  - 2) Баластың актив және пассив әрбір статьяларының кемуі
  - 3) Меншікті қаражаттар көрсетілмейді
- 5.Банк қолданатын ресурс базасын қай баланс арқылы анықтауға болады?
  - 1) Баланс нетто бойынша
  - 2) Баланс брутто бойынша

3) Материалдық баланс бойынша

Тақырып 5. Банктің меншікті және тартылған қаражаттарының жағдайын талдау

Негізгі түсініктер

Коммерциялық банк ресурсының мәні. Коммерциялық банктің меншікті қаражаты. Меншікті қаражаттың тағайындалуы. Банктің меншікті қаражатының құрамы. Нетто- капиталдың құрамы, оның мазмұны мен тағайындалуы. Банктің капитал базасын құру бойынша банктің сапалық жұмысына баға беру мақсатымен банктің капитал құрылымымен және әр элементтің үлесінің өзгеру тенденциясын талдау. Коммерциялық банктің тартылған қаражаттары (міндеттері). Банктің тартылған қаражатының (міндеттерінің) құрамы. Нетто-тартылған қаражаттың құрамы, олардың мазмұны мен тағайындалуы. Банктің тартылған ресурсының (міндеттерінің) құрылымын талдау және оның ішіндегі депозиттік базасының үлесінің өзгеру тенденциясын анықтау. Банктің депозиттік көздері: талап етілгенге дейінгі, мерзімдік депозиттер (соның ішінде жинақ депозиттер және банктік ұзақ мерзімді міндеттемелері), алынған банкаралық несиелер.

Тапсырма 1

3 кестенің мәліметтері бойынша зерттеу мерзімінде банк балансының сандық өзгеру динамикасын анықтау.

Кесте 3- 2012ж. «Студент» АҚ –ның пассивтер құрылымы

Баптардың аталуы	01.01.2011ж.		01.01.2012ж.	
	мың.тг.	үлесі, %	мың.тг.	үлесі, %
Меншікті қаражат	53957		102981	
Тартымды қаражат	210941		436505	
Пассивтер барлығы				

Мақсаты: бұл тақырып бойынша студенттердің тұрақты білімдерін алуға қамтамас ету және сезіну.

Әдістемелік нұсқау: банк ресурсының қай ақпарат көздері басты болып табылады және барлық пассивтер құрылымында оның үлесінің өзгеру динамикасы қандай екенің анықтау қажет. Банкпен ресурстық базаны қалыптастыру бойынша жүргізілетін саясатқа сипаттама беру.

Тапсырма 2

Бухгалтерлік баланс мәліметтері негізінде банктің меншікті қаражатының санының өзгеру динамикасын анықтап беріңіз. Меншікті қаражат құрамында тұрақты капиталдың үлесінің өзгеруін сипаттаңыз.

Меншікті капитал –нетто нақтысын және динамикада өзгеруін анықтап беріңіз. Меншікті капитал базасын құру бойынша жүргізіліп жатқан саясаттың сапасына сипаттама беріңіз (экстенсивті немесе интенсивті, сапалық немесе сапалық емес).

Тапсырма 3

Бухгалтерлік баланс мәліметтері негізінде банктің тартымды қаражатының санының өзгеру динамикасын анықтап беріңіз. Тартымды қаражаттың (міндеттемелердің) қай ақпаратт көздері банк үшін негізгі (депозиттік немесе депозиттік емес) болып табылады. Тартымды қаражаттың имобилизация коэффициентінің жағдайын және оның тартымды қаражат- нетто өзгеру динамикасына әсерін сипаттап беріңіз.

Мақсаты: бұл тақырып бойынша студенттердің тұрақты білімдерін алуға қамтамас ету және сезіну.

Әдістемелік нұсқау: тапсырманы орындау үшін екінші деңгейлі банктердің арасында бір банкті тандап оның бухгалтерлік балансының мәліметтерін қолдану қажет. Балансты тандаған банктің сайтынан алуға болады.

Тапсырма 4

1) Банктің капиталдық базасының құрамын және оның жеткіліктігін сипаттайтын көрсеткіш туралы баяндаңыз

2) ҚР-ғы депозиттік нарықтың даму мәселелелерін талдап, оларды шешуге қатысты ұсыныстарды жасаңыз

3) Банктің депозиттік операцияларын жетілдіруде маңызды депозит өнімдерін қарастырыз

Өткізу формасы: пікірталас.

Әдістемелік нұсқау:

Банктің капиталына жататын баптардың қалыптасу тәртібіне және капиталдың жеткіліктігін реттейтін пруденциалдық нормативке көңіл аудару қажет. Жеке тұлғалардың салымдарын сақтандыру қорының қызметін жетілдіруді қарастыр.

Тапсырма 5

1) Банктің жарғылық капиталын қалыптастыру жолдарын қарастырыңыз

2) Депозиттік нарықтан депозит тартуға арналған бағдарламаларды жасаңыз

3) Банктің депозиттік саясатын жасаңыз

4) Банктің меншікті қаражаттарының жеткіліктігін есептеңіз

Әдістемелік нұсқау:

Банктің капиталына жататын баптардың қалыптасу тәртібіне және капиталдың жеткіліктігін реттейтін пруденциалдық нормативке көңіл аудару қажет. Жеке тұлғалардың салымдарын сақтандыру қорының қызметін жетілдіруді қарастырыңыз.

Тапсырма 6. Тест сұрақтары

Мақсаты: теориялық білімдерін нығайту

Әдістемелік нұсқау: төменде берілген сұрақтардың ішінен бір дұрыс жауабын белгілеу.

1. Коммерциялық банк ресурстары дегеніміз не?

- 1) Активті операцияларды жүргізуге арналған меншікті және тартылымды қаражат жиынтығы
- 2) Меншікті қаражат жиынтығы
- 3) Тартылымды қаражат жиынтығы

2. Банк ресурстары құрылысына қарай бөлінеді...

- 1) Меншікті және Тартылымды
- 2) Ұзақ және қысқа мерзімді
- 3) Айналымды және айналымнан тыс

3. Коммерциялық банк ресурстарының негізгі көздері?

- 1) Тартылымды қаражат
- 2) Меншікті қаражат
- 3) Айналымды және айналымнан тыс қаражаттар

4. Банктің меншікті капиталының негізгі үлесін не құрайды?

- 1) Жарғылық капитал, қосымша капитал, банк фондтары
- 2) Тартылымды қаражаттар
- 3) Негізгі қаражаттың және материалдық емес активтердің амортизациясы

5. Өзіндік материалдар брутто неден тұрады?

- 1) Өзіндік материалдар – нетто + имобильді сомасы
- 2) Өзіндік материалдар / имобильдік материалдар
- 3) Өзіндік материалдар - имобильдік материалдар

Тақырып 6. Коммерциялық банктің активтік операцияларын талдау

Негізгі түсініктер

Активтік операциялар банктердің табыс алу және өзінің өтімділігін қамтамасыз ету мақсатында иелігіндегі бар ресурстарды орналастыруды

жүзеге асыратын операциялар. Өзінің тапсырмалары бойынша активтік операцияларды төмендегідей бөлуге болады:

- банктің өтімділігін бір немесе өзге деңгейде сақтау мақсатындағы операциялар,

- пайданы алуға бағытталған операциялар.

Табыстылығы бойынша:

- табыс әкелетін операциялар (жоғарытабыстылық және төментабыстылық, тұрақты және тұрақсыз табыстар);

- табыс әкелмейтін операциялар (корреспонденттік шоттар бойынша барлық операциялар, Қазақстан Республикасының Ұлттық банкінің резервтік қорына бөлінген қаражаттар, пайызсыз берілген ссудалар, ссудалардың мерзімін ұзартуға байланысты пайыз төленбейтін операциялар).

Тапсырма 1

Коммерциялық банктің несиелендіру портфелінің құрамы мен оның қалыптасуына талдау жүргізу, кестелерді толтыру және қорытынды жасау.

Бағыттары бойынша талдау жасау ұсынылады:

Кесте 4 – Несиелендіру субъектісі бойынша ссудалық қарыздың құрылымын талдау

	01.01.10.		01.01.11		Жылдардағы өзгерісі	
	Мың.тг.	%	Мың.тг.	%		%
Жеке тұлғаларға	56868		152904			
Мекемелерге	453614		503201			
Барлығы:	510482		656105			

Кесте 5 – Несиелендіру портфелінің салалық құрылымы (мың. тг.)

Көрсеткіштер атауы	Есепті кезеңге несиелендіру бойынша қарыз		Соның ішінде мерзімі өтіп кеткен несиелер	
	01.01.10	01.01.11	01.01.10	01.01.11
Занды тұлғалар бойынша	127346	238077	1950	1809
соның ішінде салалар бойынша:				
өнеркәсіп	22838	61096	193	177
ауыл шаруашылығы	9123	12348	576	275
құрылыс	4271	14320	93	411

5-ші кестенің жалғасы

сауда және қоғамдық тамақтану	77642	89383	528	871
көлік және байланыс	2074	26587	156	76
басқа салалар	11399	34343	405	0
Жеке тұлғалар бойынша	9979	17290	82	108
Банк бойынша барлығы	137325	255367	2032	1917

Кесте 6 – Несиенің қайтарымдылығын қамтамасыз ету нысандары

Қамтамасыз ету түрлері	01.01.2010		01.01.2011		Жылдардағы өзгерісі	
	мың. тг.	үлесі, %	мың. тг.	үлесі, %	мың. тг.	үлесі, %
Кепіл	83560,8		125702,1			
Кепіл және кепілгер	23159,1		10719			
Қамтамасыз етудің басқа түрлері	21157,2		9729,3			
Барлығы:	127877,1		146150,4			

Кесте 7 – Активтер мен жұмсалған несиенің өсу динамикасы

Көрсеткіштер	01.01.10	01.01.11	Өсу қарқыны
Жұмсалған несиелер	161695,8	295017,3	
Активтер	297297,3	481347,6	
Жұмсалған несиенің активке пайызбен қатысы			

Несие портфелінің құрылымына әрі қарай талдау жасау үшін келесідей көрсеткіштерді дұрыс қарастыру.

Жиынтық активтерге жұмсалған несиелердің меншікті салмағын келесі формула бойынша есептеуге болады:

Жұмсалған несиелер

Активтер

Бұл қатынас жұмсалған несиелердің тиімділігін сипаттайды және жиынтық активке 1 теңгемен келетін ссудалық активтер қалдығының орташа көлемін көрсетеді. Шартты түрде қарайтын болсақ, егер бұл қатынас 80,00% жоғары болса, онда жұмсалған несиелер бөлігіне байланысты банкке оң баға беруге болады. Егер бұл қатынас 80,00% төмен

болса, онда банк жиынтық активтерін көтеру үшін активтерінің құрылымын жақсарту қажет.

Банктік несие – аз қозғалатын шама. Банк несиені әр сағат сайын бермейді және де күн сайын да бермейді. Дегенмен де динамикада ссуда қалдығының орташа көлемінің өзгеруіне назар аудару қажет. Талдау кезеңінде өткен жылдың сәйкес кезеңімен салыстыру кезінде жиынтық активтердің өзгерісінің өсу қарқынын сипаттайтын мынадай көрсеткіштермен өлшеуге болады:

$$\text{Өсу қарқыны} = \frac{\text{Есепті кезеңдегі жиынтық активтердің орташа қалдығы}}{\text{Өткен жылдағы жиынтық активтердің орташа қалдығы}} \times 100\%$$

Егер $\Theta_k < 100\%$ болса, онда банктің жұмысына жағымсыз баға беруге болады. Өсу қарқының бәсеңдеуі банктің позициясының жоғалуына әкеледі және нарықта барынша бәсекеге қабілетті институттардан ығысуына тура келеді. $\Theta_k > 100\%$ болса, онда банктің қызметіне оң баға беруге болады.

Жұмсалған несиелердің өсу қарқынын жиынтық активтердің өсу қарқынымен салыстыруда оздыру коэффициенті қолданылады:

$$O_k = \frac{\text{Жұмсалған несиенің өсу қарқыны}}{\text{Жиынтық активтердің өсу қарқыны}}$$

Бұл коэффициент жиынтық активтердің өсуінде жұмсалған несиелердің өсуі қаншалықты алда екенін көрсетеді. Егер $O_k > 1$ болса, онда ол банктің несие операциялары саласы бойынша белсенді жұмыс атқаратынын растайды.

Сонымен қатар, банктің қызметін талдау барысында банктің тартылған қаражаттарын орналастыруда жедел көрсеткіштер де қолданылады:

$$\text{Эмқ} = \frac{\text{Меншікті қаражаттар}}{\text{Жұмсалған несиелер}} ; \quad \text{Этқ} = \frac{\text{Тартылған қаражаттар}}{\text{Жұмсалған несиелер}}$$

Кесте 8 – Меншікті (тартылған) қаражаттарды орналастыруды оперативті талдау

Көрсеткіштер	01.01.10	01.01.11
Меншікті қаражаттар (мың. тг.)	61442,1	123838,8
Тартылған қаражаттар (мың. тг.)	235739,4	357507,3
Жұмсалған несиелер (мың. тг.)	161695,8	295017,3
Эмқ		
Этқ		

Берілген коэффициенттер 1 теңгеге шаққандағы жұмсалған несиеге қанша меншікті (тартылған) қаражат кететінін көрсетеді.

Кесте 9 – Мерзімі өткен қарыздардың динамикасын талдау және СМБР ссуда бойынша мүмкін болатын резервтер (мың. тг.)

	01.01.10	01.01.11	Өзгеріс	
			(+, -)	%
Ссудалық қарыз, с.і.	161695,8	295017		
Банкке	4224	8909,7		
Клиентке	157471,8	286108		
с.і. мерзімі өткен	2031,9	1917,3		
СМБР	8792,4	11130,3		

Бұл жердегі банктің негізгі жұмысы мерзімі өткен қарыздардың өсуін төмендету болып саналады.

Кесте 10 – Несие тәуекелі тобы бойынша сыныпталған ссудалық қарызды талдау (мың. тг.)

Несие тәуекелінің тобы	Негізгі қарыз бойынша мерзімі өткен		Барлық ссудалық қарыздар		СМБР	
	01.01.10	01.01.11	01.01.10	01.01.11	01.01.10	01.01.11
	0	1				
1	2	3	4	5	6	7
I	324,3	0	140736,9	280119,6	1407,6	2801,1
II	0	0	12354,9	7670,4	2471,1	1534,2
III	526,5	453,6	7380,9	896,7	3690,6	448,5
IV	1100,1	1000,7	1000,1	5330,6	1000,1	5346,5
V	81	463	223,0	1000,0	223,0	1000,0
Барлығы:	2031,9	1917,3	161695,8	295017,3	8792,4	11130,3

Кесте 11 – Несие операцияларының табыстылығын талдау

Көрсеткіштер	01.01.10	01.01.11	Өзгерістер	
			+, -	%
1. Ұсынылған несиелер бойынша алынған пайыздар	34527	45809,4		
2. Тартылған ресурстар бойынша төленген пайыздар	10800,9	13308,3		
3. Несие портфелі бойынша пайыздық маржа (1-2)	23726,1	32501,1		

11-ші кестенің жалғасы

4. Ссудалық қарыздың орташа қалдығы	121047,9	228356,7		
5. Жарғылық капитал	48000	79200		
6. Несие тәуекелі бойынша таза пайыздық маржа (3:4)*100	19,60	14,23		
7. Пайыздық маржаның пайызбен жарғылық капиталға қатынасы	49,43	41,04		

Тапсырма 2

Несие портфелінің сапасын сипаттайтын басқа да коэффициенттерді есептеуді пайдалану.

Несие портфелы – есептелген СМБР

Несие тәуекелінің коэффициенті = $\frac{\text{Несие портфелы}}{\text{Несие портфелы}}$

Есептеулер көрсеткендей, бұл коэффициенттің мәні бірге жақын, яғни ссуда бойынша ұйғарылған шығындардың аз өсуімен сәйкес келетін несие портфелінің сапасын көтеру.

Несие портфелінің проблемалық коэффициенті = $\frac{\text{Проблемалық портфель (II-V тәуекел тобы)}}{\text{Несие портфелы}}$

Мақсаты: Студенттерге берілген тақырып бойынша білімдерін берік және зерделі игеруді қамтамасыз ету.

Әдістемелік нұсқау: Студент есептеулерді орындау кезінде теориялық негізін меңгергенін, тапсырманы толық және дұрыс орындай алғанын, орындалған тапсырма бойынша талдау жасай алуы және алынған нәтижені түсіндіре алуы қажет. Қолданылған формулаларын сипаттай алуы қажет. Тапсырманы бағалау кезінде оның формулаларды дұрыс қолдана алғандығы, есептердің дұрыстығы және олардың нәтижелері мен алынған нәтижелердің сәйкестігі тексеріледі.

Тапсырма 3

- 1) ҚР ЕДБ-дің несиелік қоржынының құрылымына талдау жасау
- 2) Несиелік лимит белгілеу тәжірибесін қарастыру
- 3) Күмәнді және үмітсіз несиелерге қарсы провизия құру тәсілдерін игеру.

4) Нақты бір банк материалдында проблемалық несиелермен жұмыс жүргүзі тәжіриесіне талдау жасау

Өткізу формасы: пікірталас

Әдістемелік нұсқау:

Активтердің жіктелімі және оларды күмәнді және үмітсіз активтерге жатқыза отырып, оларғы қарсы провизия құру ержесімен танысу керек. ҚР ЕДБ-дің несиелік саясатымен танысу.

Тапсырма 4

1. ҚР валюталық құндылықтар түрлерін айтыңыз
2. Валюталық шот ашу тәртібін түсіндіріңіз
3. Валюталық шарт жасасу тәжірибесіне мысал келтіріңіз
4. Бір банкке қатысты валюталық позицияны есептеңіз

Өткізу формасы: пікірталас.

Әдістемелік нұсқау:

ҚР валюталық реттеу және валюталық бақылау туралы заңмен танысу қажет. ҚҰБ-нің валюталық операцияларды жүргізу туралы ережесін білу керек.

Тапсырма 5 .Тест сұрақтары

Мақсаты: теориялық білімдерін нығайту

Әдістемелік нұсқау: төменде берілген сұрақтардың ішінен бір дұрыс жауабын белгілеу.

1. Несиелік операциялардың табыстылығы қалай есептеледі?

- 1) Операциялық табыстарды/берілген ссудалар мен банк аралық несиелерге
- 2) Берілген ссудалар/операциялық табыстар
- 3) Операциялық табыстар/жарғылық қор

2. Несиенің нақты несиелендіру процессінің бағытына сәйкес берілуі бұл-

- 1) Мақсаттылық қағидаты
- 2) Ақылылық қағидаты
- 3) Қайтарымдылық қағидаты

3. Несиенің нақты бекітілген уақытқа берілуі бұл-

- 1) Мерзімділік қағидаты
- 2) Қайтарымдылық қағидаты
- 3) Мақсаттылық қағидаты

4. Жалпы несиелік бірінші коэффициенттің теориялық мәні?

- 1) 0,55-0,8
- 2) 0,2-0,4
- 3) 0,3-0,4

5. Несие тәуекелін басқарудың қабілеттілігі

- 1) Банк басшылығының біліктілігіне, банк қызметкерлерінің квалификация деңгейіне, нақты несие жобаларын жасауға, несие шартын өңдейтін тұлғаларға тәуелді
- 2) Банк басшылығының еңбек стажына, несиенің оперативтік жоспарларына тәуелді
- 3) Екінші деңгейлі банктерді реттеу факторларына тәуелді

Тақырып 7. Коммерциялық банктің өтімділігін талдау

Негізгі түсініктер

Коммерциялық банк өтімділігі – банк қызметінің, оның сенімділігін көрсететін талдап қорытылған сапа сипаттамасы болып табылады. Өтімділік деген ұғым активтердің жылдам әрі оңай жұмылдыруға қабілетін білдіреді. Нақты міндеттемелер, шартты міндеттемелер.

Нақты міндеттемелер бұл депозиттер, тартылған банкаралық несиелер, шығарылған бағалы қағаздар (вексельдер, депозиттік және жинақ сертификаттары) түрінде баланстық шоттарда орналасқан міндеттемелер. Шартты міндеттемелер бұл баланстан тыс шоттарда орналасқан міндеттемелер. Бұл белгілі бір жағдайда болатын міндеттемелер, мысалы банкпен берілген кепілдік, кепілгерлік.

Банк өтімділігі өзінің міндеттемелері бойынша төлемдерді ұсынғанда қаражат жетіспегенде, сонымен қатар клиенттердің несиеге талабын қанағаттандыра алмағанда банктің өз активтерін ақша немесе төлем қаражаттарына айналдыра алу тұрғысынан қабілетін бағалайды.

Коммерциялық банктің өтімділігін анықтайтын факторлар. Өтімділікті басқарудың негізгі элементтері. Өтімділік нормативтері.

Тапсырма 1

Өтімділік деңгейіне байланысты активтерге талдау жасау. Банктің өтімділік көрсеткіштерін есептеу және оларға талдау жасау. Нормативті мөлшерімен салыстыру.

Кесте 12 – Қазақстанда банк секторының активтер жиынтығының динамикасы мен құрылымы.

	2009 ж.		2010 ж.		2011 ж.	
	млрд. тенге	үлесі, %	млрд. тенге	үлесі, %	млрд. тенге	үлесі, %
Ақша қаражаты	33,3		47,5		55,8	

12-ші кестенің жалғасы

Корреспонденттік шоттар	78,7		63,4		146,5	
Бағалы қағаздар	194,5		325,2		447,6	
Басқа бенктерде орналасқан салымдар	64		68,8		78,5	
Банкаралық зайымдар	6,5		13,9		74,9	
Кленттерге берілген зайымдар	689,1		982,8		1642,3	
Капиталға инвестиция және субординарлық қарыз	6,9		10		13,6	
Негізгі қаражаттар және материалдық емес активтер	28,4		32,4		41,3	
Басқа активтер	43,6		50,9		50	
Активтердің барлығы	1 145,0		1 594,9		2 550,5	

Кесте 13- Есептеу кестесі

Баптар	Сомма	Үлес салмағы, в %	Нормативті мөлшері
Тез өтімді активтер			
Ағымдағы өтімді активтер			
Ұзақ мерзімді өтімді активтер			
Барлығы:			

Мақсаты: бұл тақырып бойынша студенттердің тұрақты білімдерін алуға қамтамас ету және сезіну.

Әдістемелік нұсқау: есептік тапсырманы орындау кезінде студент теориялық білімдерін толық меңгергенің көрсете білу керек және тапсырмаларды дұрыс орындау, орындалған тапсырмалар бойынша талдау жасау керек және алынған нәтижелерді түсіндіру қажет. Қолданылған формулаларға сипаттама беру. Тапсырманы бағалаған кезде формулаларды дұрыс қолдануы, олардың есептеу нәтижелері сонымен қатар алынған нәтижелер бойынша талдау жүргізілуі тексеріледі. Бағалау кезінде алынған нәтижелердің ҚРҰБ бекітілген пруденциялық нормативтердің мөлшерімен салыстыруына назар аударылады. ҚРҰБ пруденциялық нормативтерін ҚР ҚҚА -нің және ҚРҰБ- нің сайтынан табуға болады.

Тапсырма 2

Өтімділіктің қажетті деңгейін ұстап тұрған жағдайда, кірістіліктің барынша жоғары деңгейін алу мақсатында банктің қаражаттарды тарту және орналастыруға байланысты әрбір операциясы қатынастырылған нетто - өтімділік позициясының көрсеткішін анықтау қажет.

Әдістемелік нұсқау: Тапсырманы орындау үшін қолданылатын мәліметтерді ҚР екінші деңгейлі банктер сайтынан алуға болады.

Нетто - өтімділік позициясының көрсеткішін табу үшін келесі формула қолданылады:

$$\Theta_n = \Theta_{\text{ұ}} - \Theta_{\text{с}} = (D_{\text{т}} + K_{\text{де}} + C_{\text{к}} + A_{\text{с}} + T_{\text{ан}}) - (Ш_{\text{а}} + K_{\text{Аө}} + D_{\text{Еш}} + B_{\text{Ш}} + A_{\text{д}}),$$

мұнда Θ_n - нетто - өтімділік позициясы;

$\Theta_{\text{ұ}}$ - өтімді қаражаттарға ұсыныс;

$\Theta_{\text{с}}$ - өтімді қаражаттарға сұраныс;

$D_{\text{т}}$ – депозиттерден түсімдер;

$K_{\text{де}}$ – депозиттік емес банк қызметтерінен кірістер;

$C_{\text{к}}$ – бұрын берілген ссудаларды қайтару;

$A_{\text{с}}$ – банк активтерін сату;

$T_{\text{ан}}$ – ақша нарығынан қаражаттарды тарту;

$Ш_{\text{а}}$ – клиенттер шоттарынан ақша алу;

$K_{\text{Аө}}$ – кредит алуға өтініштер;

$D_{\text{Еш}}$ – депозиттік емес қаражаттарды тартуға шығыстар;

$B_{\text{Ш}}$ – банктің басқа да шығыстары;

$A_{\text{д}}$ – акционерлерге дивиденттер төлемі.

Тапсырма 3

«Қазақстан Республикасының банк секторының өтімділігіне талдау» атты тақырыпқа презентация дайындау.

Мақсаты: коммерциялық банкте өтімділікті қолдау үшін арналған бірінші деңгейлі міндеттер бойынша білімдері мен түсініктерін нығайту, негізінде өтімділік экономикалық және қаржылық дағдарыс кезінде банк тұрақтылығының басты факторлары болып табылады.

Әдістемелік нұсқау: презентация дайындаған кезде соңғы 5 жылғы мәліметтерді қолданып, банк жүйесінде активтер үлесі бойынша алдыңғы қатарлы банктерді анықтау қажет. Банктің жағдайын анықтау үшін банктік секторындағы сол банктің міндеттемелер үлесін анықтау қажет. ҚР банк секторының өтімділік коэффициенттерінің өзгеру динамикасын сурет түрінде ұсыну қажет. Банк секторының өтімділігіне баға беру. Балансты талдау процесінде өтімділіктің минималды мөлшерін төмендеу жағына немесе жоғарлау жағына бағытталғаны анықталу мүмкін. Мұндай жағдайда презентацияда сол өзгерістердің себептерін көрсету қажет.

Тақырып 8. Банк қызметіндегі экономикалық нормативтердің орындалуын талдау

Негізгі түсініктер

Экономикалық нормативтердің негізділігі. Капиталдың жеткілікті нормативі. Өтімділік нормативі. Бір қарыз алушыға келетін жоғары тәуекел нормативі. Инвестицияның жоғары көлемді нормативі. Экономикалық нормативтерді талдау бағыттары.

Тапсырма 1

ҚР – ның банктерінің бірінің күнделікті балансы бойынша мәліметтер берілген, ол бойынша оның жұмысының сенімділік және тиімділік көрсеткіштеріне байланысты талдау жасау қажет:

1. Банк үшін меншікті капиталдың жеткілікті коэффициенттері (K1, K2).
2. Бір қарыз алушыға келетін тәуекел көлемінің жоғары тәуекел көлемінің коэффициенті (K3).
3. Өтімділік коэффициенті (K4).
4. Негізгі құралдар мен басқа да қаржылық емес активтерге банктің инвестициясының жоғары көлемінің коэффициенті (K5).

Алынған коэффициенттердің мәнін пруденциялық нормативтермен салыстыру.

Кесте 14 – Банктің күнделікті балансының негізгі көрсеткіштері

Көрсеткіштер	Сомасы, мың.теңге
1. Активтердің сомасы, барлығы	2052803
соның ішінде:	345548
өтімділігі (қолма қол ақша және тез қарқынды активтер)	
2. Банктің міндеттемесі, барлығы	1456865
соның ішінде:	
Талап етілгенге дейінгі міндеттеме	985440
оның ішінде:	
Жеке және заңды тұлғалардың ағымдағы есептесу шоттары	954543
«Лоро» шоты	23119
Талап етілгенге дейінгі басқа да міндеттеме	7778
3. Меншікті капитал, барлығы	602162
соның ішінде:	
1-ші деңгейлі меншікті капитал	506713
2-ші деңгейлі меншікті капитал	108799
Акциямен банктің инвестициясы және басқа заңды тұлғалардың бағынышты қарызы	13350
4. Тәуекел дәрежесі бойынша өлшенген активтер	1936212

5. Арнайы резервтер	49619
6. Ерекше байланысы жоқ қарыз алушылар үшін жоғары тәуекел көлемі	111261
7. Ерекше байланысы бар қарыз алушылар үшін жоғары тәуекел көлемі	34995
8. Негізгі капиталға инвестиция	368548

Мақсаты: Студенттерге берілген тақырып бойынша білімдерін берік және зерделі игеруді қамтамасыз ету.

Әдістемелік нұсқау: Студент есептеулерді орындау кезінде теориялық негізін меңгергенін, тапсырманы толық және дұрыс орындай алғанын, орындалған тапсырма бойынша талдау жасай алуы және алынған нәтижені түсіндіре алуы қажет. Қолданылған формулаларын сипаттай алуы қажет. Тапсырманы бағалау кезінде оның формулаларды дұрыс қолдана алғандығы, есептердің дұрыстығы және олардың нәтижелері мен алынған нәтижелердің сәйкестігі тексеріледі.

Тапсырма 2 .Тестілік сұрақтар

Мақсаты: теориялық білімдерін нығайту

Әдістемелік нұсқау: төменде берілген сұрақтардың ішінен бір дұрыс жауабын табу.

1.К1 жеткілікті капиталы қалай есептеледі

- 1) Пассив – брутто барлығы / Меншікті қаражат брутто
- 2) Меншікті қаражат нетто / Пассив - нетто барлығы
- 3) Меншікті қаражат брутто / Пассив - брутто барлығы
- 4) Пассив - нетто барлығы / Меншікті қаражаттар нетто
- 5) Пассив - брутто барлығы / Меншікті қаражаттар нетто

2. К2 жеткілікті капиталы қалай есептеледі

- 1) Тартылған қаражаттар нетто / Меншікті қаражаттар нетто
- 2) Меншікті қаражаттар нетто / Меншікті қаражаттар брутто
- 3) Меншікті қаражаттар брутто /Пассив брутто барлығы
- 4) Меншікті қаражаттар нетто/ Өтімді актив нетто
- 5) Меншікті қаражаттар нетто /Тартылған қаражаттар нетто

3. К3 жеткілікті капиталы қалай есептеледі

- 1) Меншікті қаражаттар нетто / Меншікті қаражаттар брутто
- 2) Нетто табысын әкелетін активтер /меншікті қаражаттар нетто
- 3) Меншікті қаражаттар брутто / пассив брутто барлығы
- 4) Меншікті қаражаттар нетто/Нетто табысын әкелетін активтер

5) Меншікті қаражаттар нетто / Тартылған қаражаттар нетто

4. К4 жеткілікті капиталы қалай есептеледі

- 1) Меншікті қаражаттар нетто / Меншікті қаражаттар брутто
- 2) Меншікті қаражаттар нетто/ Нетто табысын әкелетін активтер
- 3) Меншікті қаражаттар нетто/тартылған қаражаттар нетто
- 4) Меншікті қаражаттар брутто / Пассив брутто барлығы
- 5) Меншікті қаражаттар брутто / Меншікті қаражаттар нетто

5. К5 жеткілікті капиталы қалай есептеледі

- 1) Меншікті қаражаттар нетто/Нетто табысын әкелетін активтер
- 2) Меншікті қаражаттар нетто/Тартылған қаражаттар нетто
- 3) Жарғылық қор / Меншікті қаражаттар брутто
- 4) Меншікті қаражаттар брутто / Пассив брутто барлығы
- 5) Меншікті қаражаттар брутто / Меншікті қаражаттар нетто

6. К6 жеткілікті капиталы қалай есептеледі

- 1) Меншікті қаражаттар нетто / Азаматтардың қаражаты
- 2) Жарғылық қор / Меншікті қаражаттар брутто
- 3) Меншікті қаражаттар нетто / Меншікті қаражаттар брутто
- 4) Меншікті қаражаттар нетто / Нетто табысын әкелетін активтер
- 5) Тартылған қаражаттар нетто / Меншікті қаражаттар нетто

7. К3 жеткілікті капиталының нормативтік мәні

- 1) 0,10-0,20
- 2) 0,5-0,15
- 3) 0,6-0,2
- 4) 0,25-0,30
- 5) 0,7-0,21

8. К1 жеткілікті капиталының нормативтік мәні

- 1) 0,15-0,2
- 2) 0,1-0,5
- 3) 0,2-0,7
- 4) 0,2-0,6
- 5) 8,8-9,9

9. Активтердің өтімділік нормативі қалай есептеледі?

- 1) $H = \frac{A - P}{A_{ликв}}$
- 2) $H = \frac{A - P}{T}$

$$3) H = \frac{A - P}{P}$$

$$4) H = \frac{A_{ликв}}{A - P}$$

$$5) H = \frac{A - P}{мiлiк}$$

10. Бір қарыз алушыға немесе қарыз алушылар тобына келетін несие көлемі

- 1) Банктің капиталынан 75% кем болмау керек
- 2) Банктің капиталынан 50% кем болмау керек
- 3) Банктің капиталы 75% болмау керек
- 4) Банктің капиталы 25% артық болмау керек
- 5) Банктің капиталынан 50% артық болмау керек

Тақырып 9. Банктің тәуекелдерін талдау

Негізгі түсініктер

Сыртқы және ішкі тәуекелдер. Ішкі банктік тәуекелдің түрлері және оларды талдау. Сыртқы тәуекелдердің деңгейін анықтайтын факторлар. Сыртқы елдік тәуекелді есептеп анықтау үшін қолданылатын көрсеткіштер жүйесі. Банктің шағасына сыртқы тәуекелдің әсері.

Сыртқы экономикалық қызметпен байланысты тәуекелдер деңгейін талдау.

Валюталық тәуекелді талдау: экономикалық тәуекелді, аударма операциялар бойынша тәуекелді, мәміле тәуекелді. Валюталық тәуекелге әсер ететін факторларды талдау.

Банктің актив және пассивмен, басқару сапасымен, қаржылық қызметті іске асыруымен байланысты ішкі тәуекелді талдау.

Несиелік тәуекелді басқару. Несие тәуекелінен қорғауды қамтамас ететін көрсеткіштерді талдау.

Депозиттерді құруымен байланысты тәуекелдерді талдау. Банктің депозиттерін құру бойынша тәуекелдерді алдын ала ескерту және реттеу көрсеткіштерін талдау.

Проценттік тәуекелдерді талдау. Проценттік тәуекелдерден қорғауды қамтамас ететін факторлар және оларды талдау. Тәуекелді талдаудың есептеу және баға беру әдістері. Тәуекелдерді бағалау негізгі тәсілдер.

Тапсырма 1

1. Қаржылық тәуекелдердің құрылымын зерттеу.
2. ҚР екінші деңгейлі банктерде тәуекелдерді басқару жүйесіне қатысты талаптарды өзіндіктен зерттеу және оларға шолу жүргізу

Мақсаты: қаржылық тәуекелдердің түрлерін қарастыру, сонымен қатар ҚР екінші деңгейлі банктерде тәкекелдерді басқару жүйесіне қатысты талаптарды зерттеу.

Әдістемелік нұсқау: Банк қызметтеріне тән тәуекелдер –жалпы банк ісінде, оның қаржылық жағдайында айқындаушы роль атқарады. Тәуекелге құндық мәнімен берілген, болашақ ақша ағынындағы белгісіздік, зиян шегу немесе жоспарланған мөлшерден кірісті кем алу жатады. Тәуекелдерді басқару жүйесі коммерциялық банктің стратегиялық және тактикалық жоспарында қарастырылған нақты шаралар бойынша жүргізілетіне акцент жасау қажет. Валюталық, пайыздық және кредиттік тәуекелдерді кең тараған банктік тәуекелдердің түрлері ретінде олардың басқару әдістерін зерттеу.

Тапсырма 2

Коммерциялық банктің міндетті резервтер нормасы 10% до 20% -ға дейін өскенде банктік жүйесінде 60 млн. у.е. көлемінде резервтер тапшылығы пайда болады. Егер резервтер соммасын жоғарлатуға мүмкіншілік болмаған жағдайда ақша массасын қаншама көлемінде қысқарту қажет.

Тапсырма 3

1. Банк тәкекелдерін басқару тақырыбына рефератты презентация түрінде ұсыну.

Мақсаты: Валюталық, пайыздық және кредиттік тәуекелдерді кең тараған банктік тәуекелдердің түрлері ретінде олардың басқару әдістерін меңгеру.

Әдістемелік нұсқау:

Рефераттар бұл студенттің оқу әдістемелік қызметінің түрі болып табылады және олар келесідей болу керек:

- Студенттерді зерттеліп отырған ғылыми аймағындағы кәсіби білімдерін алуына және тереңдетуіне ықпал ету;
- Ғылыми әдебиеттермен жұмыс жасау кезінде білімдер мен дағдыларды қалыптастыруға ықпал ету;
- Студенттердің шығармашылық қабілеттерін ояту, ғылыми зерттеудің әдістерін меңгеру: байқау, эксперимент жасау, нақты мәліметтерді жинақтау, моделдеу, құрастыру;
- қарастырылған сұрақтар бойынша өзіндік пікірін қалыптастыра отырып қорытынды шығара білу, сонымен бірге мәтіннің иллюстрациялық қажеттілігі және дұрыс безендірілуін білу;
- зерттеу жұмысына икемділігі және қабілеттілігі бар студенттерді іріктеу.

Рефератты орындау сапасын талдау тәртібі:

– Жұмыстың тақырыбының маңыздылығы, мазмұндылығы, кәсіби бағыттылығы.

– Өзіндік зерттеудің элементтерінің болуы.

– Жұмыстың мазмұнында жаңа фактілерді, байқауларды, кең тұжырымдарды және пайдалы ұсыныстарды келтіру.

– Қорытынды.

Жұмысты орындау кезінде студент ұсынылған қосымша әдебиеттерге, сонымен қатар өзіндіктен материалдарды жинақтауға көңіл бөлу қажет.

Әдебиеттер тізімінде қолданылған әдебиеттерге, интернет ресурсын да толық сайттың аталуымен қоса сілтеме болу керек. Рефераттың максималды көлемі 15 бет (шрифт 14, интервал 1).

Ескерту: Интернеттен алынған және мәліметтер мен талдаулардың маңыздылығы жоқ жұмыстар қабылданбайды және есептілінбейді.

Тапсырма 4

1) Банктің несиелік тәуекелін басқару жүресінің элементтерін қарастыру

2) Банктің пайыздық тәуекелін бағалау.

3) Банктің валюталық тәуекелінен сақтандыру әдістерін сипаттау

4) Банктің өтімділік тәуекелін басқару әдістерін қарастыру

Әдістемелік нұсқау:

Банктің жарғысымен танысу. Банктік тәуекелдерді басқаруға байланысты әдістемелік нұсқаулықтарды оқып білу.

Тақырып 10. Коммерциялық банк қызметінің қаржылық нәтижесіне талдау

Негізгі түсініктер

Табыстар мен шығындар құрылымын талдау. Несие мекемелерінің жарияланған есептерінің формаларында қарастырылған пайыздық және пайыздық емес табыстар мен шығындардың статьялары.

Банктің пайдасын және оған әсер ететін факторларды талдаудың негізгі бағыттары.

Несие мекемелерінің қызметінің қорытынды қаржылық нәтижесі ретіндегі таза пайда. Пайданың құрамы мен құрылымын талдау.

Мақсаты: банк қызметінде қаржылық нәтиженің өзгерісінің анықтау әдістемесін меңгеру.

Әдістемелік нұсқау: есептік тапсырмаларды орындау кезінде студент теориялық негізін меңгергенін көрсету керек, тапсырманы толық және дұрыс орындай алуы, орындалған тапсырма бойынша талдау жасай алуы және алынған нәтижені түсіндіре білуі қажет. Есепті кезеңге банктің барлық табыстары мен шығындарының сандық өзгеру динамикасын

анықтауда, табыстар мен шығындардың құрылымы, сонымен қатар шығындардың өзгеру қарқынын табыстардың өзгеру қарқынымен салыстыруда қосымша кесте құрастыру, онда табыстар мен шығындардың абсолюттік және қатыстық өсуі, құрылымы көрсетілуі керек. Тапсырмаларды бағалау кезінде формулаларды дұрыс қолдана білгені, есептердің дұрыстығы және олардың нәтижелерінің сәйкестігі, сонымен бірге алынған нәтижелердің талдануы тексеріледі.

Тапсырма 1

Кесте мәліметтері бойынша есепті жылға банк қызметінің қаржылық нәтижесінің көлемін және оның өткен жылмен салыстырғандағы сандық өзгерісінің динамикасын анықтау.

Есепті кезеңге банктің барлық табысының сандық өзгерісінің динамикасын және пайыздық және пайыздық емес табыстарының арасындағы үлестік қатынасының өзгерісінің тенденциясын анықтау. Пайыздық табыстардың сандық өзгерісінің динамикасын және оның барлық табыстардың құрылымындағы үлесінің өзгерісіне әсер етуін анықтау. Пайыздық табыстардың үлестік қатынасы қандай көздерден қалыптасатынын және олардың ішінен қайсысы артық болып табылатынын анықтау.

Пайыздық емес табыстардың сандық өзгеру динамикасы мен оның барлық табыстардың құрылымындағы үлесінің өзгеруіне әсер етуіндегі үйлесімдікті табу. Пайыздық емес табыстардың үлеске қатынасындағы өзгеріске байланысты болған статьяларды анықтау. Тұрақты және басым көздерді табу. Табысты активтердің басқару саясатын өзгертуге салынған пайыздық және пайыздық емес табыстардың арасындағы үлестік қатынастардың өзгеру себептерін табыңыз.

Тапсырма 2

Есепті кезеңге банктің барлық шығындарының сандық өзгерісінің динамикасын анықтау және олардың өзгеру қарқынын табыстардың өзгеру қарқынымен салыстыру.

Пайыздық және пайыздық емес шығындардың арасындағы үлесті қатынасының өзгеру тенденциясын табу. Пайыздық шығындардың сандық өзгеру динамикасын құрастыру және оның барлық шығындар құрылымындағы үлесінің өзгеруіне әсерін табу. Пайыздық шығындардың қатынасындағы үлестік өзгерістің қандай баптар есебінен болғанын анықтау және олардың қайсысы басым болып саналады.

Пайыздық емес шығындардың сандық өзгеру динамикасы мен оның барлық шығындардың құрылымындағы үлесінің өзгеруіне әсер етуіндегі үйлесімдікті табу. Пайыздық емес шығындардың үлеске қатынасындағы өзгеріске байланысты болған статьяларды анықтау. Банктің табысты

немесе табысты емес операцияларымен байланысты банк шығындарының өсуінің басымдығын табу.

Кесте 15 – «Ресейжинақ банкі» ЕБ – нің табыстары мен шығындарының есебі, 2011-2012 ж.(мың.теңге)

Көрсеткіштер	2011ж.	2012ж.
Пайыздық табыстар	29 355 376	48 931 756
Пайыздық шығындар	10 893 993	19 726 507
Таза пайыздық табыс	18 461 383	29 205 249
Несие портфелін қамтамасыз ету бойынша резерв	5 698 126	1 951 068
Несие портфелін қамтамасыз ету резервінен кейінгі таза пайыздық табыс	12 763 257	31 156 317
Комиссиондық табыс	6 333 292	8 183 486
Комиссиондық шығын	814 992	897 226
Сатуға арналған қолда бар инвестициялық бағалы қағаздар операциясы бойынша таза табыс (шығын)	46 766	-175 320
Шетел валютасы операциясы бойынша таза табыс:		
-саудалық операциялар	2 687 841	3 667 837
- валюталық статьяларды қайта бағалау	13 557	70 124
Басқалай табыстар	361 861	637 341
Операциялық табыстар	21 391 582	42 642 559
Әкімшілік және операциялық шығындар	11 253 017	14 707 619
Басқалай операциялық резервтер	1 341 291	120 379
Корпоративтік салық бойынша салуға төлеуге дейінгі пайда	11 479 856	28 055 319
Корпоративтік салық бойынша шығын	1 871 550	4 645 504
Есепті кезеңге пайда	9 608 306	23 409 815

Тапсырма 3

Берілген кестені пайдаланып, мыналарды анықтау:

1. Пайыздық табыстардың өзгерісін
2. Пайыздық табыстардың абсолюттік өсуі, барлығы, соның ішінде факторлардың есебінен:
  - а) берілген несиелердің орташа қалдығы

б) пайыздық ставканың орташа деңгейі

Кесте 16 – Пайыздық табыстарды талдау үшін алынған мәліметтер

Көрсеткіштер	01.01.10	01.01.11.	Өзгерісі
1	2	3	4
Ұсынылған несиелер бойынша алынған пайыздар, мың.тенге (P)	210252	149404	
Берілген несиелер бойынша орташа қалдық, мың. тенге (V)	1151328	1158430	
Пайыздық ставканың орташа деңгейі, % (R)	18,3	12.9	

Ссудалық операциядан пайыздық табыстардың өзгеруі жалпы екі фактордың әсер етуінен болуы мүмкін: берілген несиелер бойынша орташа қалдықтың өзгерісі және несие үшін алынған пайыздық ставканың орташа деңгейінің өзгерісі:

$$\Delta P = \Delta P_V + \Delta P_R,$$

мұнда: ΔP – пайыздық табыстардың өзгерісі;

ΔP_V – тек қана берілген несие бойынша орташа қалдықтың өзгеру әсерінен пайыздық табыстардың өзгерісі;

ΔP_R – тек қана берілген несие бойынша пайыздық ставканың орташа деңгейінің өзгеру әсерінен пайыздық табыстардың өзгерісі.

Банктің табысына берілген несие бойынша орташа қалдықтың әсері келесідей анықталады:

$$\Delta P_V = (\bar{V}_2 - \bar{V}_1) \cdot \bar{R}_1 =$$

мұнда $\bar{V}_2, \bar{V}_1$ – берілген несие бойынша орташа қалдық;

$\bar{R}_1$ – өткен кезеңдегі пайыздық ставканың орташа деңгейі.

Екінші фактордың әсері – несие үшін ұсталған пайыздық ставканың орташа деңгейі – несие мекемесінің табысын былай анықтауға болады:

$$\Delta P_R = \bar{V}_2 \cdot (\bar{R}_2 - \bar{R}_1) =$$

мұнда $\bar{R}_2, \bar{R}_1$ – пайыздық ставканың орташа деңгейі, есепті және өткен кезеңдегі несиені пайдаланғаны үшін;

$\bar{V}_2$ – есепті кезеңдегі берілген несие бойынша орташа қалдық.

Осы екі фактордың әсері мынаны береді:

$$\Delta P = \Delta P_V + \Delta P_R =$$

Факторлық талдау мекеменің пайыздық табысының деңгейін әсер ететін әр бір факторды сандық бағалауға мүмкіндік береді. Келесі кезеңде сапалы талдау үшін көрсетілген факторлардың өзгеруіне ықпал ететін себептерін анықтау қажет.

Тапсырма 4

Берілген кестені пайдаланып, мыналарды анықтау:

1. Пайыздық шығындардың өзгеруін
2. Пайыздық шығындардың абсолюттік өсімін, соның ішінде мына факторлардың есебінен:
  - а) жедел тартылған қаражаттардың орташа қалдығы
  - б) депозит бойынша пайыздық ставканың орташа деңгейі

Кесте 17 – Пайыздық шығындарды талдау үшін берілген мәліметтер

Көрсеткіштер	01.01.10	01.01.11.	Бір жылға өзгерісі
Депозит бойынша төленген пайыздар, мың теңге (E)	45081	51886	
Төленген депозиттердің орташа қалдығы, мың теңге (D)	703513	1158430	
Депозит бойынша пайыздық ставканың орташа деңгейі, % (R)	6,4	7,5	

Пайыздық шығындардың өсуі олар бойынша жедел тартылған қаражаттар мен пайыздық ставканың орташа қалдығына байланысты болады:

$$\Delta E = \Delta E_D + \Delta E_R,$$

мұнда ΔE – пайыздық шығындардың өзгерісі;

ΔE_D – тек қана төленген депозиттердің орташа қалдығының өзгеруі әсерінен болатын пайыздық шығындардың өзгерісі;

ΔE_R – тек қана депозит бойынша пайыздық ставканың орташа деңгейінің өзгеруі әсерінен болатын пайыздық шығындардың өзгерісі.

Жедел тартылған қаражаттардың орташа қалдығының өзгеруі әсері келесі формуламен анықталады:

$$\Delta E_D = (\overline{D}_2 - \overline{D}_1) \cdot \overline{R}_1 = .$$

мұнда $\overline{D}_2$, $\overline{D}_1$ – есепті және өткен икезеңдердегі барлық төленген депозиттердің орташа қалдығы;

$\overline{R}_1$ – өткен кезеңдегі депозит бойынша пайыздық ставканың орташа деңгейі.

Пайыздық шығындарға депозит бойынша пайыздық ставканың орташа деңгейінің өзгеру әсерінің дәрежесі мынаны береді:

$$\Delta E_R = \overline{D}_2 \cdot (\overline{R}_2 - \overline{R}_1) =$$

мұнда $\overline{R}_2$, $\overline{R}_1$ – есепті және өткен кезеңдердегі депозит бойынша пайыздық ставканың орташа деңгейі;

$\overline{D}_2$ – есепті кезеңге барлық төленген депозит бойынша орташа қалдық.

Осы екі фактордың жалпы әсері мынаны береді:

$$\Delta E = \Delta E_D + \Delta E_R = .$$

Ұсынылған әдебиеттер тізімі

Қазақстан Республикасының заңдылық актілері

1. Қазақстан Республикасының заңы. Қазақстан Республикасының Ұлттық банкті туралы[электронды ресурс]: заңның: [қабылданған күні 30 наурыз 1995 ж.]. - Кіру рәсімі: [http// www.nationalbank.kz](http://www.nationalbank.kz), еркін. - Экрандағы атауы.

2. Қазақстан Республикасының заңы. Қазақстан Республикасындағы банктер және банк қызметі туралы[электронды ресурс]: заңның:[қабылданған күні 31 тамыз 1995 ж.]. - Кіру рәсімі: [http// www.nationalbank.kz](http://www.nationalbank.kz), еркін. -Экрандағы атауы.

3. Қазақстан Республикасының заңы. "Акционерлік қоғамдар туралы" [электронды ресурс] : заңның [қабылданған күні 31 наурыз 1995 ж.]. - кіру рәсімі: [http// www.afn.kz](http://www.afn.kz), еркін. -Экрандағы атауы.

Оқулықтар, оқу құралдары

4. Банковское дело [Текст] : учеб. / Белоглазова, Г. Н. [et al.]. - 5-е изд., перераб. и доп. - М. : Финансы и статистика, 2006. - 592 с.

5.Банки и банковское дело [Текст] : учебник для вузов / А. И. Балабанов, [и др.]. - 2-е изд. - СПб : Питер, 2007. - 448 с.

6. Банковское дело:современная система кредитования [Текст] : учеб. пособ. / Лаврушин, О. И., Афанасьева, О. Н., Корниенко, С. Л. - 2-е изд. - М. : КНОРУС, 2006. - 256 с.

7. Банковское дело [Текст] : учебник для студ. экон. спец. вузов и бакалавров / колл. авторов ; ред. У. М. Исаков. - Алматы : Экономика, 2011. - 552 с.

8. Банк ісі [Текст] : ЖОО бакалавр. арналған оқулық / Ұ. М. Исаков [и др.] ; ред. Ұ. М. Исаков. - Алматы : Экономика, 2013.

9. Анализ финансовой отчетности [Текст] : учебник / Л. В. Донцова . - 5-е изд., перераб. и доп. - М. : Дело и Сервис, 2007. - 368 с.
10. Деятельность коммерческих банков [Текст] : учеб. пособ. / А. В. Калтырин [и др.] ; ред. А. В. Калтырина. - 2-е изд., перераб. и доп. - РнД. : Феникс, 2005. - 400 с.
11. Петров, А. Ю. Комплексный анализ финансовой деятельности банка [Текст] / Петров, А. Ю., Петрова, В. И. - М. : Финансы и статистика, 2007. - 560 с.
12. Радченко, Ю. В. Анализ финансовой отчетности [Текст] : учеб. пособ. / Ю. В. Радченко. - Изд. 2-е, доп. - РнД : Феникс, 2007. - 192 с.
13. Семибратова, О. И. Банковское дело [Текст] : учебник для проф. образования / О. И. Семибратова. - М. : Издательский центр "Академия", 2004. - 224 с.
14. Федоров, А. В. Анализ финансовых рынков и торговля финансовыми активами. [Текст] : пособ. по курсу / Федоров, А. В. - 3-е изд. - СПб. : Питер, 2007. - 240 с.
15. Шеремет, А. Д. Методика финансового анализа деятельности коммерческих организаций [Текст] / Шеремет, А. Д., Негашев, Е. В. - М. : Инфра-М, 2006. - 237 с.
16. Шелекбай, Ә. Д. Банк ісіндегі тәуекел-менеджмент: теориясы, әлемдік практика, Қазақстан тәжірибесі [Текст] : оқу құралы / Ә. Д. Шелекбай, Н. А. Әлмерекөв. - А. : Экономика, 2007.

**20_ жылғы 1 қаңтардағы Қазақстан Республикасының екінші
деңгейдегі банктердің жиынтық балансы**

Шоттар топтарының №	Шоттар топтарының атаулары	Сомасы, мың. тенгемен
1	2	3
Активтер		
1000	Акша -	
1010	Тазартылған қымбат металдар	
1050	Корреспонденттік шоттар	
1100	Қазақстан Республикасының Ұлттық банкіне қойылатын талаптар	
1150	Айналысқа шыққанға дейінгі ұлттық валютаның банкноталары	
1200	Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша ескерілетін бағалы қағаздар	
1250	Басқа банктерге орналастырылған банктің салымдары	
1300	Басқа банктерге берілген заемдар	
1320	Банктік операциялардың жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға берілген заемдар және қаржы лизингі	
1350	Банктің филиалдармен есеп айырысуы	
1400	Банктің клиенттерге қоятын талаптары	
1450	Басқа да бағалы қағаздар	
1458	Бағалы қағаздармен «Кері РЕПО» операциялары	
1470	Банктің капиталға инвестициясы және реттелген борыш	
1480	Өтелгенге дейін ұсталатын бағалы қағаздар	
1550	Төлеңдер бойынша есеп айырысулар	
1600	Тауарлы-материалдық қорлар	
1650	Негізгі құрал-жабдықтар және материалдық емес активтер	
1700	Сыйақы алуға байланысты есептелген кірістер	
1790	Сыйақының және шығыстардың алдын ала төлемдері	
1810	Есептелген комиссиялық кірістер	
1830	Мерзімі өткен комиссиялық кірістер	
1850	Банктің басқа да дебиторлары	
1880	Секьюритизацияланатын активтер	
1890	Туынды қаржы құралдарымен операциялар жөніндегі талаптар	
Активтер жиынтығы:		
Міндеттемелер		
2010	Корреспонденттік шоттар	
2020	Басқа банктердің талап ету бойынша салымдары	
2030	ҚР Үкіметінен алынған заемдар	
2040	ХҚҰ-нан алынған заемдар	
2050	Басқа банктерден және банктік операциялардың жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардан алынған заемдар	

№1 қосымшаның жалғасы

2110	Овернайт заемдары	
2120	Мерзімді салымдар	
2150	Филиалдармен есеп айырысулар	
2200	Клиенттер алдындағы міндеттемелер	
2255	Бағалы қағаздармен «РЕПО» операциялары	
2300	Айналысқа шығарылған бағалы қағаздар	
2400	Реттелген борыштар	
2550	Төлемдер бойынша есеп айырысулар	
2700	Сыйақы төлеуге байланысты есептелген шығыстар	
2770	Әкімшілік-шаруашылық қызмет бойынша есептелген шығыстар	
2790	Сыйақы және кірістер бойынша алдын ала төлемдер	
2810	Есептелген комиссиялық шығыстар	
2830	Мерзімі өткен комиссиялық шығыстар	
2850	Басқа кредиторлар	
2880	Секьюритизацияландырылатын активтер бойынша міндеттемелер	
2890	Туынды қаржы құралдарымен операциялар бойынша міндеттемелер	
Міндеттемелер жиынтығы		
Капитал		
3000	Банктің жарғылық капиталы	
3100	Қосымша капитал	
3200	Жалпы резервтер (провизиялар)	
3500	Резервтік капитал және банкті қайта бағалау резервтері	
	Оның ішінде ағымдағы кірістердің (шығыстардың) шығыстардан (кірістерден) асып кетуі	
Капитал жиынтығы:		
Пассив жиынтығы:		

№2 Қосымша

20_ жылғы 1 қаңтардағы Қазақстан Республикасының екінші деңгейлі банктері бойынша кірістер мен шығыстар туралы жиынтық есеп

Шоттар топтарының №	Шоттар топтарының атаулары	Жол	Сомасы, мың. тенгемен
1	2	3	4
I. Сыйақы алуға байланысты кірістер			
4050	Корреспонденттік шоттар бойынша сыйақы алуға байланысты кірістер	101	
4100	Қазақстан Республикасының Ұлттық банкінде орналасқан салымдар бойынша сыйақы алуға байланысты кірістер	102	

№2 қосымшаның жалғасы

4200	Бағалы қағаздар бойынша сыйақы алуға байланысты кірістер	103	
4250	Басқа банктерге орналасқан салымдар бойынша сыйақы алуға байланысты кірістер	104	
4300	Басқа банктерге берілген заемдар бойынша сыйақы алуға байланысты кірістер	105	
4320	Банктік операциялардың жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға берілген немесе банктік операцияларды жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардан алынған заемдар және қаржы лизингі бойынша сыйақы алуға байланысты кірістер	106	
4350	Филиалдармен есеп айырысу жөніндегі кірістер	107	
4400	Банктің клиенттен талап етуі бойынша сыйақы алуға байланысты кірістер	108	
4450	Басқа бағалы қағаздар бойынша сыйақы алуға байланысты кірістер	109	
4465	Бағалы қағаздармен «Кері РЕПО» операциялары бойынша сыйақы алуға байланысты кірістер	110	
4470	Капиталға инвестиция салу және реттелген борыш бойынша сыйақы алуға байланысты кірістер	111	
4480	Өтелгенге дейін ұсталатын бағалы қағаздар бойынша сыйақы алуға байланысты кірістер	112	
4490	«Заемдар және дебиторлық берешек» санатындағы басқа да борыштық құралдар бойынша сыйақы алумен байланысты кірістер	113	
Сыйақы алуға байланысты кірістер жиынтығы		100	
II. Сыйақы алумен байланысы жоқ кірістер			
4500	Дилинг операциялары бойынша кірістер	201	
4600	Комиссиялық кірістер	202	
4700	Қайта бағалаудан түскен кірістер	203	
4730	Қайта бағалаудан іске асырылған кірістер	204	
4850	Сатудан түскен кірістер	205	
4870	Заңды тұлғалардың жарғылық капиталындағы қатысу үлесінің өзгеруіне байланысты кірістер	206	
4890	Туынды қаржы құралдарымен операцияларға байланысты кірістер	207	
4900	Тұрақсыздық (айыппұл, өсімпұл)	208	
4920	Басқа кірістер	209	
4950	Резервтерді (провизияларды) қалпына келтіруден түскен кірістер	210	
Сыйақы алуға байланысты кірістер жиынтығы		200	
Кірістер барлығы (I+II)		888	

IV. Сыйақы төлеуге байланысты шығыстар		
5020	Корреспонденттік шоттар бойынша сыйақы төлеуге байланысты тыбыстар	401
5030	Қазақстан Республикасының Үкіметінен, Қазақстан Республикасының жергілікті атқарушы органдарынан және ұлттық басқарушы холдингтен алынған заемдар бойынша сыйақы төлеумен байланысты шығыстар	402
5040	Халықаралық қаржылық ұйымдардан алынған заемдар бойынша сыйақы төлеуге байланысты шығыстар	403
5050	Басқа банктерден алынған заемдар бойынша сыйақы төлеуге байланысты шығыстар	404
5060	Банктік операциялардың жекелеген турлерін жүзеге асырушы ұйымдардан алынған заемдар бойынша сыйақы төлеуге байланысты шығыстар	405
5090	Сыйақы төлеуге байланысты басқа шығыстар	406
5110	Овернайт заемдары бойынша сыйақы төлеуге байланысты шығыстар	107
5120	Басқа банктердің салымдары бойынша сыйақы төлеуге байланысты шығыстар	408
5150	Филиалдармен есеп айырысуға байланысты шығыстар	409
5200	Клиенттердің талаптары бойынша сыйақы төлеуге байланысты шығыстар	410
5250	Бағалы қағаздармен «РЕПО» операциялары бойынша сыйақы төлеуге байланысты шығыстар	411
5300	Бағалы қағаздар бойынша сыйақы төлеуге байланысты шығыстар	412
5400	Реттелген борыш бойынша сыйақы төлеуге байланысты шығыстар	413
Сыйақы төлеуге байланысты шығыстар жиынтығы:		400
V. Сыйақы төлемін (мүлде) жасаумен байланысы жоқ шығыстар		
5450	Қамтамасыз етуге қаржы бөлу	501
5500	Дилингтік операциялар бойынша шығыстар	502
5600	Комиссиялық шығыстар	503
5700	Қайта бағалау шығыстары	504
5720	Еңбек және міндетті аударымдар төлемдері бойынша шығыстар, барлығы, оның ішінде мыналарға:	505
5730	Қайта бағалау бойынша іске асырылған шығыстар	506
5740	Жалпы шаруашылық шығыстар	507

№2 қосымшаның жалғасы

5760	Табыс салығынан басқа, бюджетке төленетін салықтар, алымдар және басқа да міндетгі телемдер	508	
5780	Амортизациялық аударымдар	509	
5850	Сату шығыстары	510	
5870	Занды тұлғалардың жарғылық капиталындағы катысу үлесінің өзгеруіне байланысты шығыстар	511	
5890	Туынды қаржы құралдарымен операцияларға байланысты шығыстар	512	
5900	Тұрақсыздық (айыппұл, өсімпұл)	513	
5920	Басқа шығыстар	514	
Сыйақы төлемімен байланыссыз шығыстар жиынтығы		500	
Табыс салығышсыз шығыстар жиынтығы (IV+V)		666	
VII. Табыс салығы			
5999	Табыс салығы	700	
Табыс салығын ескергендегі барлық шығыстар (IV+V+VII)		999	
VIII. Ағымдағыдан ағымдағы кірістердің (шығыстардың) асып кетуі			
Табыс салығын төлегенге дейінгі шығыстар (кірістер) (I+II-IV-V)		800	
Табыс салығын төлегеннен кейінгі шығыстар (кірістер) (VII - VIII)		900	

Абдулова Толкын Гибадатовна, аға оқыт.,
Абдешова Альберта Шынболатовна, аға оқыт.

5B050900 – «Қаржы» мамандығының студенттеріне арналған
«Коммерциялық банктегі қаржылай талдау» пәнінен БАӨЖ орындау
бойынша әдістемелік нұсқау

**Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық
университетінің редакциялық - баспа бөлімі**